

ایران ورجاوند

مجله ایران‌شناسی | سال ۴ | شماره ۷ | پاییز و زمستان ۱۴۰۰ | ۵۰۰۰۰ تومان

- ◆ مهرها و اثر مهرهای تپه دهسوار، کرمانشاه
- ◆ آثار حجاری ناتمام نویافته در روانسر کرمانشاه
- ◆ معرفی پل شیر پناه در مسیر شاهراه اریوچان-تیسفون
- ◆ الهه نانا و شاهنشاهی کوشانیان: ردپای میان‌رودانی و ایرانی
- ◆ معماری به‌عنوان منبعی برای تاریخ محلی روزگار مغول: نمونه موردی ورامین
- ◆ تابوت سنگی برف‌آباد؛ شواهدی از یک تدفین دوره اشکانی در حاشیه دشت اسلام‌آباد غرب کرمانشاه
- ◆ تفاوت‌ها و شباهت‌ها در خلق هنر گنداره: مطالعه موردی مدل‌سازی مکتب هده (جلال‌آباد افغانستان)
- ◆ تحلیلی بر عناصر معماری شیعی در آرامگاه‌های دوره قاجار در مقایسه با مقبره‌های اهل تسنن در آذربایجان غربی

ایران ورجاوند

ایران ورجاوند زنده است

دوفصلنامه ایران شناسی

سال ۴ | شماره ۷ | پاییز و زمستان ۱۴۰۰ | ۱۲۰ صفحه |
شماره ثبت مجله: ۸۰۶۸۸ | شماره ثبت نشان: ۲۹۶۲۹۸ |
صاحب امتیاز و مدیر و سردبیر: دکتر شاهین آریامنش |
مدیر داخلی: هوشنگ رستمی |

نشان مجله ایران ورجاوند برگرفته از گچبری ساسانی یافت شده از تیسفون عراق مربوط به دوره ساسانی است. داستان این گچبری به سال‌ها پیش بازمی‌گردد هنگامی که اسکار رویتز باستان‌شناس آلمانی همراه گروهش در سال ۱۹۲۹ میلادی در تیسفون در محدوده ساختمان بزرگی با نام معارید در حدود ۳ کیلومتری تاق کسری و ۱/۷۵ کیلومتری شمال دهکده سلمان پاک به کاوش‌های باستان‌شناسی پرداخت که در این کاوش‌ها از محلی که سپس تر خانه معارید ۶ نام گرفت شماری صفحه‌های گچبری گرد به دست آورد که در میان آنها صفحه‌گردی با دو بال گشوده شده از روبه‌رو وجود داشت که این دو بال، نشانی به شکل هلال ماه را دربر گرفته‌اند. این گچبری در موزه برلین آلمان نگهداری می‌شود.

تصویر جلد: قطعه‌تزیینی از قصر ابونصر شیراز، سده ۶ و ۷ میلادی، ساسانی (۴)، موزه متروپولیتن نیویورک

تهران، صندوق پستی ۵۶۹-۱۴۵۱۵

www.iranvarjavand.ir

Iranvarjavand@hotmail.com

۰۹۳۹۵۹۶۹۴۶۶

چاپخانه: ایران کهن

همه حقوق این اثر برای ایران ورجاوند محفوظ است. تکثیر، انتشار، چاپ و بازنویسی این اثر یا بخشی از آن به هر شیوه همچون رونوشت، انتشار الکترونیکی، ضبط و ذخیره روی سی دی و چیزهایی از این دست بدون موافقت کتبی و قبلی مجله ایران ورجاوند ممنوع است و متخلفان بر پایه قانون «حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» تحت پیگرد قرار خواهند گرفت.

| با همکاری گروه پژوهشی باستان‌کاوی تیسافرن |

”سیاهه“

مقاله

- مهرها و اثر مهرهای تپه دهنسوار، کرمانشاه | سوزان پولاک، رینهارد برنیک و کریستین کاینر، ترجمه ماندانا صدفی و مجتبی چرمچیان ۴
- تابوت سنگی برف آباد؛ شواهدی از یک تدفین دوره اشکانی در حاشیه دشت اسلام آباد غرب، کرمانشاه | شهرام علی یاری و سجاد علی بیگی ۱۶
- تفاوت‌ها و شباهت‌ها در خلق هنرگنواره: مطالعه موردی مدل‌سازی مکتب هده (جلال آباد افغانستان) | الکساندرا وانلین، ترجمه باقر فاضلی ۲۲
- الیه نانا و شاهنشاهی کوشانیان: ردپای میان‌رودانی و ایرانی | مانی‌سعدی‌نژاد، ترجمه باقر فاضلی ۴۳
- معرفی پل شیر پناه در مسیر شاهراه اریوحن-تیسفون اعلی نوراللهی ۵۱
- آثار حجاری ناتمام نویافته در روانسر کرمانشاه | ناصر امینی‌خواه ۶۷
- معماری به‌عنوان منبعی برای تاریخ محلی روزگار مغول: نمونه موردی ورامین | شیلا بلر، ترجمه محسن سعادت‌تی ۷۶
- تحلیلی بر عناصر معماری هویت شیعی در بناهای آرامگاهی دوره قاجار در مقایسه با مقبره‌های هم‌عصر اهل تسنن در آذربایجان غربی | اسماعیل معروفی اقدم، علی صدرایی و فریبرز طهماسبی ۹۱

درگذشتگان

۱۱۳

درگذشتگان ایران شناسی | آرشاک ایروانیان

بخش انگلیسی

In search of Ērānšahr, Records and scientific studies of Antonio Panaino, Italian Iranologist | Afshin Aryanpur 3

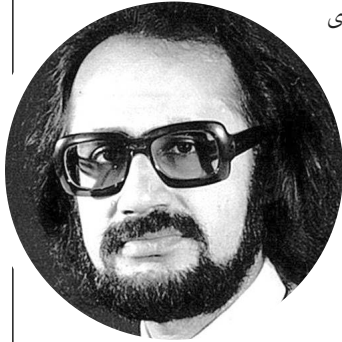

آرشاک ایروانیان

پژوهشگر فرهنگ و زبان‌های باستانی

میرعابدین کابلی

میرعابدین کابلی از باستان‌شناسان پرتلاش ایرانی ۱۳ فروردین ماه ۱۴۰۰ درگذشت. او کاوش‌های بسیاری در شوش و قمروود و شهداد برای روشن شدن زوایای تاریخ و پنهان تاریخ فرهنگ و تمدن ایران انجام داد. میرعابدین کابلی ۹ امرداد ۱۳۲۲ زاده شد. تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در دبستان‌ها و دبیرستان‌های بدر و قناد و فردوسی پایان برد و در ۱۳۴۳ رشته باستان‌شناسی دانشگاه تهران را برای ادامه تحصیل برگزید و در ۱۳۴۷ کارشناسی خود را دریافت کرد.

کابلی از ۱۳۵۰ در مرکز باستان‌شناسی ایران تحقیقات خود را آغاز کرد و از ۱۳۵۶ تا ۱۳۵۹ معاون کاوش مرکز باستان‌شناسی ایران و از ۱۳۶۷ تا ۱۳۷۲ معاون پژوهشی اداره میراث فرهنگی تهران و نیز مدرس مرکز آموزش عالی میراث فرهنگی بود. کابلی بیش از ۳۵ فصل کاوش داشته و از وی مقاله‌ها و کتاب‌های گوناگونی منتشر شده است. به پاس خدمات ارزنده او در زمینه ایران‌شناسی در دی‌ماه ۱۳۹۵ در پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری از او قدردانی و جشن‌نامه‌ی رونمایی شد.

احمد کبیری

احمد کبیری هندی، باستان‌شناس ایرانی یکشنبه ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰ در ۷۶ سالگی درگذشت. کبیری زاده ۱۴ آبان ۱۳۲۴ در ایران و دانش‌آموخته رشته باستان‌شناسی از دانشگاه تهران بود. او نخست به استخدام سازمان ملی حفاظت آثار باستانی ایران درآمد، سپس در سازمان میراث فرهنگی کشور در زمینه پژوهش باستان‌شناسی حفاظت و مرمت محوطه و بناهای تاریخی مشغول خدمت شد.

کبیری همزمان با کار در سازمان میراث فرهنگی، مدرک کارشناسی ارشد خود در رشته باستان‌شناسی از دانشگاه آزاد اسلامی دریافت کرد. این استاد برجسته، بررسی و کاوش و حفاظت و مرمت شهر حریره کیش، معبد آناهیتا کنگاور، بررسی و شناسایی آثار تاریخی شاه زند، بررسی دلازبان سمنان، کاروانسرای قصر بهرام، پژوهش درباره آثار تخت‌جمشید، اقامتگاه‌های میان راهی شاهی اصفهان-فرح آباد ساری را در کارنامه کاری خود داشت.

احمد کبیری سرانجام در ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰ در ۷۶ سالگی درگذشت.

پیر آمیه

پیر آمیه (Pierre Amiet) باستان‌شناس و پژوهشگر فرانسوی چهارشنبه ۲۰ آوریل ۲۰۲۱ در ۹۹ سالگی درگذشت.

آمیه در سال ۱۹۲۲ در استراسبورگ به دنیا آمد. از جوانی به شرق علاقه‌مند شد و بارها در آن منطقه اقامت گزید. پس از مطالعاتش درباره

پیر آمیه

مهرهای میان‌رودان کهن (۱۹۶۱) و سپس مهرهای شوش (۱۹۷۲) که هنوز از مراجع مطرح است، صدها مقاله و نوشته منتشر کرده است.

آمیه با علم به آنکه کاوش فقط مرحله نخست پژوهش است، همواره علاقه‌مند بود تا آثار موجود در موزه‌ها را از تاریکی درآورده و آنها را همراه با تمامی اطلاعات باستان‌شناختی که می‌توانست بیابد منتشر کند. او همچنین به باستان‌شناسی ایران به‌ویژه ایلام علاقه‌مند بود و در سال ۱۹۶۳ به ایران آمد و برای نوشتن کتاب *ایلام* منابعی را گرد آورد. از آثار پیر آمیه می‌توان به *ایلام*، *موزه لوور و آثار عتیقه ایران*، *هنر باستان‌شناسی شرق نزدیک*، *حجاری شوش*: مجموعه گزارش‌های هیئت باستان‌شناسی در ایران و تمدن‌های باستانی شرق نزدیک اشاره کرد. او زمانی طولانی مدیر ارشد بخش عتیقات شرقی موزه لوور بوده است.

اصغر کریمی

اصغر کریمی، مردم‌شناس، پژوهشگر و مترجم یکم شهریورماه ۱۴۰۰ در ۸۱ سالگی درگذشت.

اصغر کریمی در سال ۱۳۱۹ در ایران شد. او پس از دریافت دیپلم متوسطه از دبیرستان مروی تهران در سال ۱۳۵۱ برای ادامه تحصیلات دانشگاهی به فرانسه رفت. سال ۱۳۵۴ دانشنامه کارشناسی جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی را از دانشگاه اکس-مارسی دریافت کرد و در سال ۱۳۵۷ توانست کارشناسی ارشد خود را در رشته مردم‌شناسی از همان دانشگاه دریافت کند.

حاصل تلاش این پژوهشگر و مترجم بیش از ۳۰ کتاب و بیش از ۵۰ مقاله منتشرشده و ده‌ها طرح پژوهشی و گزارش علمی است. بخش عمده‌ای از گزارش‌های باستان‌شناسی گیشمن و دیگر باستان‌شناسان نیرانی به قلم کریمی به زبان فارسی منتشر شده است.

وی پس از بازنشستگی از کارهای دولتی به مدت شش سال ویراستار علمی دانشنامه فرهنگ مردم ایران بود. واپسین ترجمه وی *نیایشگاه‌های باستانی ایران جنوب غربی* نوشته ژمن گیشمن بود.

برت فراگنر

برت فراگنر (Bert Fragner) ایران‌شناس اتریشی پنجشنبه، بیست‌وپنجم آذرماه ۱۴۰۰، در ۸۰ سالگی درگذشت.

فراگنر زاده ۲۷ نوامبر ۱۹۴۱ بود. او استاد ایران‌شناسی و آسیای مرکزی اهل اتریش در دانشگاه آزاد برلین و بامبرگ و تا سال ۲۰۱۰ مدیر مؤسسه مطالعات ایرانی فرهنگستان علوم اتریش بود.

برت فراگنر آموزش دانشگاهی خود را در سال ۱۹۶۰ در زمینه شرق‌شناسی، در دانشگاه وین آغاز کرد. در میانه‌های دهه ۱۹۶۰ به مدت یک سال به تهران رفت و نزد ایرج افشار و شیرین بیانی و جعفر محجوب و ذبیح‌الله صفا و منوچهر ستوده آموزش دید. او از سال ۱۹۶۵ تا ۱۹۶۹ از سوی وزارت آموزش و پرورش اتریش در یک مدرسه فنی تهران مسئول هماهنگی برای آموزش زبان آلمانی شد.

تاریخ شهر همدان در شش سده نخست هجری عنوان رساله دکتری فراگنر بود که در سال

۱۹۷۰ به دانشگاه وین ارائه شد. فراگنر تا سال ۱۹۸۹ در مقام استاد رشته ایران‌شناسی در دانشگاه‌های وین، فرایبورگ، برلین و برن به تدریس پرداخت و سپس از تا سال ۲۰۰۳ کرسی استادی ایران‌شناسی را در دانشگاه بامبرگ آلمان عهده‌دار بود. از سال ۲۰۰۳ تا اول ژانویه ۲۰۱۰ ریاست مؤسسه ایران‌شناسی فرهنگستان علوم اتریش به او واگذار شد.

فراگنر سرانجام در ۱۶ دسامبر ۲۰۲۱ برابر با ۲۵ آذرماه ۱۴۰۰ در وین درگذشت.

“Contents”

Article

- Seals and Sealing from Dehsavar** | S Pollock, R Bernbeck, and Ch Kainert, Persian translated by Mandana Sadafi & Mojtaba Charmchian 4
- Barfabad Stone Coffin; Evidence from a Parthian Burial on the Edge of the Islamabad Plain West of Kermanshah** | Shahram Aliyari & Sajjad Alibaigi 16
- Differences and similarities in Gandhāran art production: the case of the modelling school of Haḍḍa (Afghanistan)** | Alexandra Vanleene, Persian translated by Bagher Fazeli 22
- The Goddess Nana and the Kušan Empire: Mesopotamian and Iranian Traces** | Many Saadi-Nejad, Persian translated by Bagher Fazeli 43
- Introduction of Shirpanah Bridge on the Ariuhan-Ctesiphon Way** | Ali Nourallhi 51
- Unfinished Carvings in Ravansar, Kermanshah** | Naser Amini Khah 67
- Architecture as a Source for Local History in the Mongol Period: The Example of Warāmīn** | Sheila Blair, Persian translated by Mohsen Saadati 76
- An Analysis of Architectural Elements of Shiite in Qajar Tomb Buildings and Compared to Sunni Tombs in West Azarbaijan** | Esmail Marofi Aghdam, Ali Sadraei, Fariborz Tahmasebi 91

Obituary

- Mir Abedin Kaboli, Ahmad Kabiri, Pierre Amiet, Asghar Karimi & Bert G. Fragner** | Arshak Iravanian 113

- In search of Ērānšāhr, Records and scientific studies of Antonio Panaino, Italian Iranologist** | Afshin Aryanpur 3

ایران ورجاوند

○ ○ ○ ○ ○
| Iran-e Varjavand (Glorious Persia) |
| Persian Journal Of Iranain Studies |
| Vol. 4, No.7, Autumn & Winter 2022 |

Concessionaire, Manager in Charge
and Editor-in-chief:

| Dr Shahin Aryamanesh |

Managing Editor: **Houshang Rostami**

 Tehran, Iran, Post box: 14515-569

 www.iranvarjavand.ir

 Iranvarjavand@hotmail.com

 +98 9395969466

Window Screen, ca. 6th-7th century
Sasanian (?), Iran, Qasr-i Abu Nasr
The Metropolitan Museum of Art, USA

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission in writing, from the publisher.

With Contributions by

| Tisaphemes Archaeological Research Group |

Persian Journal of Iranian Studies / Vol. 4 / No. 7 / Autumn & Winter 2021

ایران
ورجاوند

Iran-e Varjavand
(Glorious Persia)

- ◆ Seals and Sealing from Dehsavar
- ◆ Unfinished Carvings in Ravansar, Kermanshah
- ◆ Introduction of Shirpanah Bridge on the Ariuhan-Ctesiphon Way
- ◆ The Goddess Nana and the Kušan Empire: Mesopotamian and Iranian Traces
- ◆ Architecture as a Source for Local History in the Mongol Period: The Example of Warāmīn
- ◆ Barfabad Stone Coffin; Evidence from a Parthian Burial on the Edge of the Islamabad Plain West of Kermanshah
- ◆ Differences and Similarities in Gandhāran art Production: the Case of the Modelling School of Hadda (Afghanistan)
- ◆ An Analysis of Architectural Elements of Shiite in Qajar Tomb Buildings and Compared to Sunni Tombs in West Azarbaijan